

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академична длъжност „Професор“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по специалност „Нервни болести“, за нуждите на Медицински факултет на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас, по обявен конкурс в ДВ бр.

45/17.06.2022 г.

с кандидат: **Д-р Иван Николов Димитров, д.м.н.**

Член на научно жури: **Акад. проф. д-р Иван Господинов Миланов, д.м.н.**, УМБАЛНП „Св. Наум“, гр. София, съгласно Заповед № РД – 272/15.09.2022 г. на Ректора на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас

1. Научноизследователска и научно-приложна дейност на кандидата

Предоставените материали свидетелстват за добрата научна и публикационна активност на кандидата. В настоящия конкурс д-р Димитров участва с 83 пълнотекстови публикации, подлежащи на рецензиране. Те включват 1 монографичен труд, 1 автореферат на дисертация за придобиване на научната степен „Доктор на науките“, 14 публикации и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, 61 публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове, както и 6 публикувани глави от колективни монографии.

Подлежащите на рецензиране публикации са разпределени в десет раздела:

- I. Множествена склероза
- II. Когнитивни нарушения, деменции и невропсихология
- III. Електроенцефалография, епилепсия
- IV. Екстрапирамидни заболявания
- V. Невроонкология и неврохирургия
- VI. Мозъчно-съдова болест
- VII. Синдроми и клинични случаи
- VIII. Професионални заболявания
- IX. Качество на живот
- X. Здравни грижи.

Д-р Димитров е първи автор на 12 (14,5%) от всички представени за участие в настоящия конкурс трудове. Самостоятелен автор е на 4 от тях: 1 монографичен труд, 1 автореферат на дисертационен труд и 2 обзорни статии.

I. Множествена склероза

Основен фокус на кандидата е върху научно-практически задачи, свързани с множествената склероза (МС). Теоретичен и приложен характер имат приносите, произтичащи от дисертационния труд „Мозъчни волуметрични показатели и когнитивен статус при пристъпно-ремитентна множествена склероза“ и от свързаните с него публикации. Комплексният характер на проучването определя наличието на приноси в няколко посоки. Принос на д-р Димитров е утвърдената концепция за комплексно изследване на мозъчни волуметрични показатели и когнитивен статус с невропсихологични тестове и евокирани потенциали – при пристъпно-ремитентна множествена склероза. Наред с непосредствените ползи, подхода и концепцията могат да бъдат препоръчани за бъдещи проучвания. Личен принос представлява и създаденият специализиран протокол за систематизирано събиране на информация относно когнитивния статус и мозъчните волуметрични показатели при пациенти с МС, към който е разработена и електронна версия. Качествата на протокола са потвърдени в процеса на работа. Д-р Димитров е приложил създаден от него оригинален набор от достъпни невропсихологични инструменти за изследване на когнитивни нарушения при пациенти с МС. Друг личен принос е свързан с подбора и прилагането на комплекс от методи и инструменти за волуметрична обработка, чрез който е получена нова количествена информация за характерни за МС параметри. Натрупаният от д-р Димитров собствен опит при използване на софтуер за морфометрични анализи на данни от МРТ при МС осигурява възможността за разширяване на приложението на тези методи в практиката (83).

Д-р Димитров е съавтор на публикации, разглеждащи придружаващите заболявания при МС. Описани са клинични случаи на пациенти с МС и сирингомиелия (24), МС и структурна епилепсия (38) и МС и лаймска болест (54). Проучени са гастроентерологичните (25), чернодробните (37) и заболяванията на щитовидната жлеза (35) при пациенти с МС. Анализирани са влиянието на МС върху невропсихологични модели (10). Оригинален принос са публикациите, касаещи влиянието на различни коморбидни състояния върху качеството на живот при болните с МС (55, 63, 64).

Позитронно-емисионната томография (ПЕТ) е утвърдена неинвазивна техника за изследване на основните биохимични процеси и физиологични функции на ЦНС. При МС (18F)-FDG ПЕТ/КТ открива супра- и инфратенториални зони на намален глюкозен метаболизъм в съответствие с МРТ лезиите. Установяват се разпространени хипометаболитни нарушения в мозъчната кора и подкоровите ядра. Не се визуализират хиперметаболитни промени в областта на активните плаки. Методът предоставя информация относно основните патогенетични механизми и връзката на функционалните мозъчни нарушения с клиничните прояви. Принос към неврологичната литература и клиничната практика има публикуваната в съавторство обзорна статия за приложението на (18F)-FDG ПЕТ при МС (39).

II. Когнитивни нарушения, деменции и невропсихология

Трудовете, касаещи общата невропсихология и дементология продължават изследователските цели на д-р Димитров от предишни години. Епидемиологията, диагностиката и лечението на деменциите са сред основните научни интереси на автора от началото на научната му дейност. Публикувани са в обзорни статии, които са принос към това важно направление на дементологията (36, 70).

Значимо място сред трудовете има монографията, озаглавена „Тестът с рисуване на часовник в клиничната практика“ (83). Посветена на един от най-често прилагани невропсихологични тестове, тя съдържа обстоен обзор на литературата и описание на методите за оценка според някои от прилаганите в практиката системи. Представят се критерии за оценяване и различни по сложност и времеемкост стратегии и анализ на резултатите. Приносите към когнитивната неврология произтичат от подробния преглед на данните от литературата за характеристиките, спецификата и клиничната полза от този тест в различните му варианти и методите за оценяване. Принос е и представеният собствен опит, придружен със статистическо анализиране. Допълнителни са ползите от представените анализи на съчетаното приложение на теста с други невропсихологични методи на изследване. Работата с теста с рисуване на часовник продължава и в дисертацията на един от докторантите на д-р Димитров. Сред резултатите от научната работа е проучване, определящо оптимални прагови стойности за разграничаване на лека от умерена деменция при различни варианти на теста (61). Принос е дадената възможност на специалистите, работещи с теста, за по-голяма гъвкавост.

Принос към невропсихологичната практика носи публикацията, разглеждаща изчисляването на общ резултат от невропсихологичния набор CERAD (9), с различно от класическото представяне на резултатите. Приложението на метода на Chandler за изчисляване на общ резултат при български контингент демонстрира качества, които позволяват да се препоръча рутинното му използване.

III. Електроенцефалография и епилепсия

Основен принос в този раздел е публикуването, в съавторство, в рамките на седемчленен колектив, на учебно помагало, предназначено за обучаващите се по „Клинична електроенцефалография“ невролози, специалисти, ЕЕГ-лаборанти и др. специалисти (76-81). Наръчникът представя практически насочена информация.

В отделна публикация са разгледани промените в предизвиканите зрителни и слухови потенциали при болни с епилепсия (16). Принос за клиничната практика е предложението този метод да намери рутинно приложение при пациенти с епилепсия.

Количествената ЕЕГ и приложението ѝ при пациенти с нарушения от аутистичния спектър и хиперкинетично разстройство с нарушение на вниманието са обект на проучване, представящо количествени ЕЕГ находки (7). Това е принос в усилията за определяне на специфични неврофизиологични промени, с цел разработване на методи за ранна диагностика и лечение.

Научен и практически принос има статията, демонстрираща повишаване на диагностичната стойност при съвместна регистрация на ПЕТ/КТ за локализация на епилептогенни мозъчни лезии при пациенти със структурна епилепсия (15).

IV. Екстрапирамидни заболявания

На коморбидността при пациенти с болест на Паркинсон (ПБ) са посветени 2 статии. Разгледани са захарния диабет тип 2 (18) като потенциален рисков фактор за ПБ и гастро-интестиналната коморбидност при ПБ и есенциален тремор (ЕТ) (29). Принос към литературата е описанието на обонятелните нарушения при ПБ, при нормалната обонятелна функция при пациенти с ЕТ, прогресивна супрануклеарна парализа и кортикобазална дегенерация (30).

В статия са описани резултати за подобна честота на травма на главата и малко по-голяма на обща анестезия в групата с ЕТ, които подкрепят по-нататъшни изследвания на тяхната потенциална причинна роля в патогенезата на ЕТ (58).

Принос към българската литература са публикуваните обзорни статии по темата за нарушенията на съня при ПБ (60), и друга, посветена на психозата и халюцинациите (59) – с препоръки за конкретно медикаментозно повлияване.

Данните за повишени холестерол и триглицериди при ЕТ допринасят за стимулиране на нови търсения в тази посока (6). Предварителните резултати от (18F)-FDG PET/CT при пациенти с ЕТ за възможни промени в зоната на Вгоса, зрителните зони и предната цингуларна кора имат приносен характер (4). Пример за интердисциплинарен подход и принос към популяризирането и овладяването на сравнително рядко коментиран в литературата проблем е статията, касаеща денталното здраве на пациентите с ПБ (23).

V. Невроонкология и неврохирургия

Публикациите в този раздел са разработени в съавторство с невролози и неврохирурзи. Приносен характер има обзорна статия за качеството на живот при пациенти с мозъчни тумори (21). Съществен е приносът на публикациите, свързани с методологията и практиката на превенция и контрол на риска в неврохирургичната практика и с приложението на универсалния неврохирургичен чеклист за безопасност (19, 22) и възможни инциденти и системи за тяхното долавяне и докладване (20).

VI. Мозъчно-съдова болест

Принос към характеризирането и потвърждаването на някои фактори и взаимовръзки при собствен контингент са данните от анализи на различни параметри, на придружаващи заболявания при болни с остър мозъчен инсулт, както и изведените препоръки за поведение (26, 27, 28, 32, 33).

VII. Синдроми и клинични случаи

Описанията на клиничен случай на кератоконус и на хипертрофичен спинален луетичен менингит с прояви на трансверзална лезия на гръбначния мозък, както и обзорната статия, касаеща късния невросифилис, са принос към неврологичната практика (1,2,17). Принос към литературата, описваща редки синдроми, е статията за синдрома на Parry-Romberg (34). Със стойност за практиката е описанието на клиничен случай, илюстриращ влиянието на стигматизиращите вярвания и предразсъдъците на етническите малцинства при търсене на психично здраве (8). В отделни статии,

посветени на клинични случаи, се разглеждат синдром на Gerstmann (14), болест на Huntington (71), синдром на Miller Fisher (72), болест на Ollier и нейните неврологични усложнения (73), синдром на скования човек (74). Други статии акцентират върху коморбидност между едни от честите неврологични заболявания, например рядко срещаното съчетание на глиобластом, множествена склероза и епилепсия (3) и остеоид-остеом на бедрената глава и дискова херния (5).

В съавторство са описани интересни клинични случаи от детската неврологична практика – мозъчен абсцес при дете, с обсъждане на диагнозата, диференциалната диагноза, ролята на навременната образна диагностика и приложеното лечение за добрата прогноза (62), както и анти-NMDAR енцефалит, чието описание при 12-годишно момиче е сред единиците в страната (11).

VIII. Професионални заболявания

Принос към специализираната литература са статиите, които описват възможната връзка между излагането на вибрации и синдром на амиотрофична латерална склероза (12) и хроничната невротоксичност на оловото, дългосрочната експозиция на което се обсъжда като рисков фактор за когнитивно увреждане на работниците (13).

IX. Качество на живот

Безспорен принос към българската наука и практика в областта на детската неврология, са преводът и адаптацията на български език на специализирания въпросник за качество на живот KINDL^R, извършени в съавторство (75). Въпросникът е публикуван за първи път на български език и е достъпен за използване при български пациенти.

X. Здравни грижи

Това направление е свързано с професионалната ангажираност на автора между 2013 и 2021 г. като ръководител на катедрата, а впоследствие директор на филиала на МУ-Варна в гр. Сливен, където се провежда обучение на специалисти по здравни грижи, както и на докторанти по управление на здравните грижи. В публикациите, разработени в съавторство със специалисти по здравни грижи, са застъпени актуални теми от областите на сестринските и акушерските грижи, както и касаещи социално-медицински и педагогични проблеми. Сред тях са темата за бременността при жени с епилепсия (41,42), здравните грижи при пациенти с множествена склероза (46,48), възможността

скалата за оценка на коми по Glasgow да бъде прилагана от медицински сестри (47), рисковете от инфектиране при извършване на манипулации и начините за тяхното понижаване (39, 51, 52, 68). Тези публикации представляват принос към специализираната литература с акценти върху определени елементи от дейността на специалистите по здравни грижи, които имат пряко отражение върху качеството и резултатите от тяхната практика. В 4 публикации (43, 50, 56, 65) се третираат практически проблеми при грижите за деца със захарен диабет. Разгледана е също профилактиката на социално значимо заболяване като рака на маточната шийка в светлината на скрининговите програми за навременно откриване на човешки папилома вирус (69). Клиничен случай на синдром на Waterhouse-Friderichsen, но от гледна точка на специфичните сестрински грижи, е представен в отделна статия (66).

Представени са и проучвания на сексуалното здраве в юношеската възраст (44, 49), на болничното хранене (40), на комуникацията с пациента, информираността му и удовлетвореността от здравните грижи (53, 57).

Принос към специализираната учебна литература са и публикациите, представящи ролята на практическите занятия в подготовката на специалистите по здравни грижи (45) и съвременните методики на обучение (67).

2. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата

Д-р Димитров е завършил висше образование – медицина (магистър) в Медицински университет – Варна през 2002 г. Има призната специалност по Нервни болести от 07.2007 г. и образователна и научна степен „Доктор“ от 2009 г., след защита на дисертационен труд на тема „Проучване на деменциите и леките когнитивни нарушения сред населението на град Варна“. От м. май 2017 г. има призната научна степен „Доктор на науките“ след защита на дисертационен труд на тема „Мозъчни волуметрични показатели и когнитивен статус при пристъпно-ремитентна множествена склероза“.

Посещавал е различни обучителни курсове в страната и чужбина.

Има придобита професионална квалификация по: Клинична невропсихология – МУ – София през 2010 г., Клинична електроенцефалография – МУ – София през 2011 г., Евокирани потенциали – МУ – София през 2011 г., Ултразвукова диагностика на нервната система – МУ-Варна от 2021 г. Има педагогическа квалификация за обучители от лечебните заведения – МУ-Варна от 2014 г.

От м. 03.2003 г. е редовен докторант, от 10.2003 г. – асистент, от 11.2006 г. - старши асистент, от м. 02.2010 до 03.2013 главен асистент в Катедрата по неврология на МУ – Варна, Факултет “Медицина”, от м. 03.2013 до м. 09.2015 е доцент, р-л катедра по здравни грижи във Филиал Сливен към МУ-Варна, а от м. 09.2015 г. до 2021 г. е директор на филиала.

Към м.07.2022 г. има трудов стаж 18 г. и 8 м. и преподавателски стаж 18 г., има адекватна учебна натовареност.

По време на работата си в МУ-Варна е провеждал лекционно и практическо обучение по неврология на студенти по медицина и дентална медицина на български и английски език, на специализанти по неврология и по обща медицина, практическо обучение по неврология на студенти по специалностите медицинска сестра и акушерка, лекционно обучение на студенти по медицина в рамките на свободноизбираема дисциплина по невробиология и обучение на докторанти.

Осъществил е научно ръководство на 3 успешно защитили докторанти – единствен научен ръководител на 1 и втори научен ръководител на двама докторанти.

Д-р Димитров притежава високи нива на владеене на френски и английски език и средно ниво за руски език. Получил е стипендия на Френското Правителство за тримесечна специализация във Франция през 2005 г., различни стипендии за посещение на научни форуми. Удостоен е със Сертификат за признателност от Асоциацията на студентите по медицина в България – за провеждане на англоезично обучение на студенти в МУ – Варна.

Участвал е в 1 локален, в 3 национални и в 1 международен проект под ръководството на Калифорнийския университет в Бъркли, САЩ: „Болестта на Алцхаймер и други форми на деменция - разпространение и достъп до медицинска помощ, разходи и качество на живот.

Съгласно представената справка, публикации на д-р Димитров са цитирани 39 пъти в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове, а също 7 пъти в монографии и колективни томове с научно рецензиране.

Д-р Димитров е член на Български лекарски съюз, Българско дружество по неврология, Асоциация двигателни нарушения и множествена склероза, Българска асоциация по невроонкология, Съюз на учените – Варна. Той е съучредител на Българската асоциация по невроонкология, член на Организационния комитет на I-IV

международни срещи на БАНО с обучителни курсове. Председател на Организационния комитет на Научни конференции на тема „Съвременни тенденции в здравните грижи“, Филиал Сливен на МУ-Варна, проведени през 2016 и 2018 г. Консултант е на Фондация Състрадание Алцхаймер.

3. Основни научни и научноприложни приноси

Могат да се приемат следните приноси с оригинален характер:

- За първи път на български език е представена монография, третираща различните системи за оценка на теста с рисуване на часовник, с широка практическа част, в полза на различни категории от специалисти.
- За първи път е преведен и адаптиран на български език е въпросникът за качество на живот в детска възраст KINDL^R. Той е одобрен за използване в окончателния му вид на български език за научни изследвания, както и в практиката при български педиатрични пациенти.
- За първи път при български контингент е приложен методът на Chandler за изчисляване на общ резултат от невропсихологичния набор CERAD.

Налице са и приноси с научно-приложен характер

- Принос към българската учебна медицинска литература е наръчникът за провеждане на обучение по клинична електроенцефалография.
- Принос към българската неврологична литература и клинична практика представляват описаните клинични случаи, а именно:
 - "кератоконусна личност" в областта на невроофтальмологията;
 - хипертрофичен спинален луетичен менингит, демонстриращ важни акценти на диференциалната диагноза при спинална патология;
 - синдром на Parry-Romberg, с клиничните прояви, патогенеза и ролята на мултидисциплинарния екип за диагностицирането и лечението на прогресивната хемифациална атрофия;
 - психопатологичната динамика при жертва на бедствена ситуация, отхвърляща предложено адекватно лечение и значението на стигматизиращите вярвания, предразсъдъците на етническите малцинства

и влиянието им върху способността на специалистите да предоставят широкообхватна медицинска помощ;

- анти-NMDAR енцефалит, който дебютира с епилепсия, чието описание при 12-годишно момиче е сред единици в страната.
- Разгледани са рисковете от инфектиране при извършване на манипулации от практикуващи медицински сестри и студенти по специалността, като са предложени стратегии за тяхното понижаване.
- Идентифицирани са някои проблеми при пациенти с неврологични заболявания (бременност при епилепсия, качество на живот и ниво на информираност при множествена склероза) и са изтъкнати възможностите специалистите по здравни грижи да участват в тяхното решаване.
- Мотивирано е включването на специалистите по здравни грижи с конкретни действия в превенцията на захарния диабет, затлъстяването и понижената двигателна активност и за подобряване на начина на живот на децата в училищна възраст.
- Поставен е акцент върху разрастващия се проблем за сексуалното здраве в юношеската възраст, като се изтъква необходимостта от навременно обучение с участие на специалистите по здравни грижи.
- Предложени са насоки за овладяване на някои недостатъци на комуникацията с пациента, водещи до недостатъчната му информираност по отношение на лечебния процес и удовлетвореност от здравните грижи в болничното отделение, с оглед повишаване на качеството на грижите.

Значимостта на посочените приноси за неврологичната наука и практика е потвърдена от публикуваните данни в авторитетни международни и български периодични издания, от качествата на представените монография и наръчник, от актуалността на разработваните теми в различните области. Посочените приноси са безспорни и отговарят напълно на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“.

4. Оценка на диагностично-лечебната дейност

От м. 10.2003 до 2021 г. д-р Димитров работи в Първа клиника по нервни болести, УМБАЛ „Св. Марина“ – Варна като лекар-преподавател, където също участва в комисии

за лечение на неврологични заболявания по програмите на НЗОК към клиниката. От началото на 2022 г. той е началник на Отделението по нервни болести на МБАЛ „Сърце и мозък“ – гр. Бургас. Доказателство за качеството на диагностично-лечебната дейност на д-р Димитров е нивото на разработване на клиничните аспекти в научната му продукция, авторитетът, с който се ползва сред колегите, участието му в разработване на изследователски проекти, членството в научни дружества.

5. Наукометрични показатели

Съгласно представените документи, д-р Иван Димитров напълно отговаря на задължителните условия, количествените критерии и наукометричните показатели, определени съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ гр. Бургас относно заемане на Академичната длъжност „Професор“. Кандидатът изпълнява точно критериите на групи от показатели А и В и надхвърля тези на Г, Д и Е. Така той събира общо 1673,29 точки при необходимите според минималните изисквания 670.

В заключение, имайки предвид всичко горепосочено, считам за основателно да предложа д-р Иван Николов Димитров, д.м.н., да заеме академичната длъжност „Професор“ в професионалното направление Медицина, по специалността Нервни болести, за нуждите на Медицински факултет на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас.

гр. София
24.10.2022 г.

Рецензент:
/Акад. проф. д-р Ив